

Lägesrapport

Första året med tilläggsavtal om
psykisk ohälsa hos barn och unga,
februari 2014 - februari 2015

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Avdelningen för Närsjukvård

Kristina Laurell Laroussi
kristina.laurell-laroussi@sll.se

Gertrud Wahlund
Gertrud.wahlund@sll.se

Katrin Wannelöf
katrin.wannelof@sll.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Bakgrund	3
Uppdraget	3
Insatser för likvärdig vård	4
Vägledningsdokument.....	4
Nätverksträffar.....	4
Introduktionsutbildning	5
Uppföljning	5
Antal mottagningar första året	5
Avtalsuppföljning	6
Besöksstatistik	6
Uppföljningsmöten.....	8
WIM-enkät.....	9
Nuläge och framåt	9
Bilaga 1: Mottagning med tilläggsavtal	11

Sammanfattning

Den första februari 2014 blev det möjligt att ansöka om ett tilläggsuppdrag avseende barn och unga med psykisk ohälsa. I maj 2015 finns det 33 mottagningar i länet som har detta tilläggsuppdrag. Åtta drivs av barn- och ungdomsmedicinska mottagningar och 25 stycken av husläkarmottagningar. Mottagningarna har startat successivt sedan februari 2014.

Under tiden 1 februari 2014 tom 28 februari 2015 utfördes 8 556 besök av 2 369 barn. I genomsnitt gavs 3,6 besök per patient.

För att främja en likvärdig vård av hög kvalitet och för att ge ett kunskapsbaserat beslutsstöd till vårdgivarna har hälso- och sjukvårdsförvaltningen genomfört ett arbete med att ta fram vägledningsdokument. Vidare har nätverksträffar genomförts för den yrkesverksamma personalen och ett avtal har slutits med Gustavsbergs vårdcentral om en riktad introduktionsutbildning för dem som arbetar på mottagningarna.

Bakgrund

Hälso- och sjukvårdsnämnden fattade i oktober 2013 beslut om ett tilläggsavtal avseende första linjen vid psykisk ohälsa hos barn och unga. Det är enbart barn- och ungdomsmedicinska mottagningar i öppenvård och husläkarverksamhet med basal hemsjukvård som kan ansöka om uppdraget. Tilläggsuppdraget för de båda vårdgivarna är identiska. Från och med den 1 februari 2014 blev det möjligt att ansöka om det.

Uppdraget

Målgruppen är barn och unga i åldrarna 0 till och med 17 år med psykisk ohälsa. Uppdraget omfattar inte barn och unga som behöver specialistvårdens kompetens och resurser eller barn som behöver insatser som täcks av annan huvudmans ansvar. Vid verksamheten ska det finnas minst en legitimerad psykolog med minst två års dokumenterad erfarenhet av praktiskt arbete med barn och unga, därutöver kan även en socionom vara anställd. Verksamheten ska även ha tillgång till läkare och sjuksköterska som är knutna till verksamheten via huvudavtalet.

Tid för första besök ska i normalfallet kunna erbjudas inom en vecka. Huvudinriktningen är korta behandlingsinterventioner och vid behov ska patienten kunna lotsas vidare till annan vårdnivå. Patienten ska också vid behov erbjudas somatisk läkarbedömning. Vårdgivarna ska tillhandahålla verksamma och strukturerade insatser som är evidensbaserade eller utgår från kunskapsbaserad praktik. Insatserna ska ges i enlighet med vägledningsdokument på [Vårdgivarguiden](#). Vårdgivarna ska även följa upp de behandlingsinsatser som ges.

Insatser för likvärdig vård

Eftersom detta är ett nytt vårdområde som det finns begränsad kunskap och erfarenhet av har hälso- och sjukvårdsförvaltningen tagit fram gemensamma vägledningsdokument (riktlinjer) som vårdgivarna ska följa, samt bjudit in till gemensamma nätverksträffar. Syftet är att säkra en likvärdig vård av hög kvalitet i hela länet samt att ge personalen ett kunskapsbaserat beslutsstöd.

Vägledningsdokument

I tilläggsavtalets uppdragsbeskrivning ställs krav på att mottagningarna ska följa särskilda vägledningsdokument som är publicerade på Vårdgivarguiden. Under 2013 påbörjades arbetet med att ta fram dessa dokument. Arbetet har letts av en projektledare från Vårdgivarstöd, Stöd för evidensbaserad medicin, på hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Texterna har skrivits av en författare eller en mindre skrivargrupp samt reviderats och förankrats hos en referensgrupp. Referensgruppen har bestått av representanter från olika yrkeskategorier, från BUP, barnmedicin, ungdomsmottagning, Maria Ungdom, husläkarverksamheter samt primärvårdsrehabilitering. Dokumenten har slutligen godkänts av berörda Specialistsakkunniga (Spesak) inom Barn och ungdomspsykiatri, Barnmedicin och Allmänmedicin.

Vägledningsdokumenten beskriver bland annat vårdnivå och samverkanspartners, symtom, epidemiologi, riskfaktorer, utredning, differentialdiagnostik, behandling och uppföljning.

I maj 2014 finns fyra dokument publicerade:

- Generellt om vård barn och unga med psykisk ohälsa
- Utagerande beteende hos barn och unga med psykisk ohälsa
- Ångest hos barn och unga med psykisk ohälsa
- Barn 0- 6 år med psykisk ohälsa eller risk för sådan

Fyra vägledningsdokument som förväntas bli klara senare under 2015:

- Barn och unga med sömnstörning
- Barn med psykisk ohälsa som pålagring till kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning
- Barn med smärta
- Barn och unga med depression

Nätverksträffar

En barnpsykolog har på hälso- och sjukvårdsförvaltningens uppdrag hållit regelbundna nätverksträffar för den yrkesverksamma personalen. Där har vägledningsdokumenten presenterats och det har funnits möjlighet att ta upp olika frågeställningar. Nätverket träffades två gånger hösten 2014 och en gång i

mars 2015. Ytterligare en träff är inbokad till maj 2015. Nätverksträffarna har varit välbesökta, förutom psykologer har även ett flertal verksamhetschefer och t ex barnläkare deltagit.

Introduktionsutbildning

Tidigt lyftes behovet av en riktad särskild introduktionsutbildning till den inom uppdraget verksamma personalen. I och med att Gustavsbergs vårdcentral utsågs till kompetenscentrum för första linjens psykiatri inom Stockholms läns sjukvårdsområde, beslöt hälso- och sjukvårdsförvaltningen i januari 2015 att ge dem i uppdrag att ansvara för introduktionsutbildningen. Gustavsbergs vårdcentral har mångårig erfarenhet av första linjens mottagningsverksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa. De har även aktivt deltagit i det nationella utvecklingsarbetet kring målgruppen och skrivit flera av de vägledningsdokument som tagits fram. Introduktionsutbildningen ska utformas och anordnas i nära samarbete med representanter från den landstingsägda specialiserade barn- och ungdomspsykiatri och den barn- och ungdomsmedicinska specialiteten i länet.

Ovanstående introduktionsutbildningar beräknas starta under hösten 2015 och väntas bland annat ta upp: vägledningsdokument, ny evidens, samverkan mellan vårdgivare och andra huvudmän samt utbildning i aktuella diagnos- och bedömningsinstrument.

Uppföljning

Antal mottagningar första året

Det första året, fram till den 28 februari 2015 hade totalt 31 mottagningar startat med tilläggsuppdraget, 8 barn- och ungdomsmedicinska mottagningar och 23 husläkarmottagningar (av bilaga 1 framgår vilka de olika mottagningarna var):

Norra länet (7)	Stockholm (13)	Södra länet (11)
1 Lidingö	4 Östermalm	2 Haninge
1 Upplands Väsby	1 Farsta	1 Huddinge
2 Solna	1 Bromma	1 Tyresö
1 Sundbyberg	1 Hässelby/Vällingby	1 Värmdö
1 Sollentuna	1 Kista-Rinkeby	4 Nacka
1 Täby	2 Hägersten/Liljeholmen	1 Södertälje
	3 Södermalm	1 Botkyrka

Mottagningarnas lokalisering:

Etableringarna av de nya mottagningarna är än så länge ojämnt fördelade över länet, man kan dock fritt välja mottagning i länet oavsett var man bor. Mottagningarna har tagit emot barn från hela länet men besök gjordes framförallt till en mottagning som låg nära hemmet.

Avtalsuppföljning

Avtalsuppföljningen innefattar bland annat analys av inrapporterad besöksstatistik, årlig WIM-enkät samt ett fysiskt uppföljningsbesök som görs cirka sex månader efter driftstart.

Besöksstatistik

Under 1 februari 2014-28 februari 2015 fick 2 369 barn med psykisk ohälsa insatser från en mottagning med tilläggsuppdraget. De gjorde totalt 8 556 besök och i snitt 3,6 besök per patient. Uppgifterna om antalet patienter kan variera lite, bland annat beroende på vilken databas de hämtats ur och om barnen fyllt år under en behandlingsperiod.

Tabellen nedan visar antalet barn i olika åldrar, antalet besök de gjort samt antalet besök i snitt per ålder under tidsperioden.

Ålder	Antal patienter	Antal besök	% av besök per ålder	Snitt besök per ålder
0	91	161	2%	1,8
1	40	79	1%	2
2	41	90	1%	2,2
3	60	116	1%	1,9
4	70	130	2%	1,9
5	98	239	3%	2,4
6	122	345	4%	2,8
7	140	389	5%	2,8
8	156	464	5%	3
9	177	563	7%	3,2
10	193	661	8%	3,4
11	238	859	10%	3,6
12	186	656	8%	3,5
13	185	633	7%	3,4
14	221	723	9%	3,3
15	228	824	10%	3,6
16	204	686	8%	3,4
17	197	825	10%	4,2
18	4	5	0%	1,3
Totalt	2651	8448	100%	3,2*

* Det totala antalet patienter är här högre än i realiteten då patienter som fyllt år under en behandlingsepisod kan förekomma på flera rader. Detta medför i sin tur att snittet för besök per ålder är lägre än vad som egentligen är fallet.

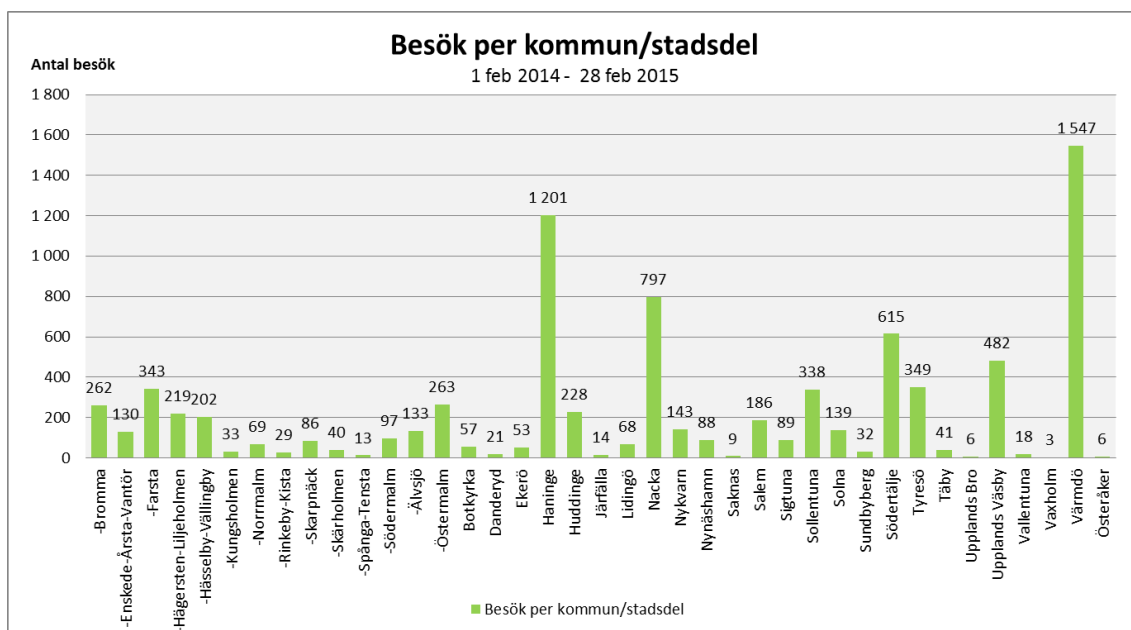
Av tabellen framgår bland annat att antalet besök ökade när barnen kommit upp i skolåldern. Flest besök gjordes av 11-, 15- och 17-åringar som vardera stod för 10% av besöken. Statistiken har dock inte relaterats till hur många barn det fanns i befolkningen av respektive åldersgrupp.

Vid en jämförelse på övergripande nivå var det inga större skillnader mellan barn- och ungdomsmedicinska mottagningar och husläkarmottagningar gällande vilka åldersgrupper som sökt sig till dem. Barn 0-6 år utgjorde 16% av de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarnas besök och 14% av husläkarmottagningarnas besök. Däremot fanns det skillnader mellan mottagningarna gällande hur de yngre barnen sökt sig till dem.

Uppdraget är likadant för de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna och husläkarmottagningarna, ändå är det naturligt att deras insatser skiljer sig åt. På de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna finns t ex många barn med mer kronisk respektive allvarlig ohälsa och/eller funktionsnedsättning. En del av de barnen drabbas även av psykisk ohälsa, ofta som en pålagring till den somatiska ohälsan/funktionsnedsättningen. På husläkarmottagningarna ges istället ofta vård till barn och unga som har ett mer övergående ohälsotillstånd. Skillnaderna mellan hur barn- och ungdomsmedicinska mottagningar och husläkarmottagningar utför uppdraget, eller vilka barn som söker sig till dem är något som behöver fortsätta följas när tilläggsuppdraget funnits under en längre tid.

Tabellen nedan visar antalet besök utifrån vilken kommun/stadsdel som patienterna var mantalsskrivna. Värmdö har under många år haft en mottagning för barn och unga vilket förmodligen avspeglas i de många besöken, men många besök gjordes också av t ex barn och unga från Haninge och Nacka. Vissa kommuner/stadsdelar hade istället väldigt få besök, något som kan ha sin orsak i att mottagningen i det området kom i gång sent, eller att det inte fanns någon mottagning lokalt.

*Källa: VAL-databasen.

Uppföljningsmöten

Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen har haft särskilda uppföljningsmöten med de mottagningar som varit igång cirka sex månader. Fram till och med februari 2015 hade tio sådana gjorts. Vid mötena ställdes bland annat frågor om:

- Bemanning och organisation
- Tillgänglighet
- Information och kontaktvägar
- Rätt vårdnivå
- Behandlingar
- Samverkan
- Synpunkter

Vid uppföljningsmötena framkom att det generellt var en stor bredd på de frågeställningar som patienterna önskat få hjälp med. Vanliga sökorsaker uppgavs vara oro och ångest. Problematiken varierade också beroende på var mottagningarna låg. Några mottagningar angav t ex att de hade en stor andel ensamkommande flyktingbarn och några mottagningar hade många barn och föräldrar som hänvisats från BVC.

Samarbets- och gränsdragningsfrågor mot barnpsykiatri och skolhälsovård var vanliga och har lyfts av många vårdgivare.

En skillnad mellan de mottagningar som bedrevs av barn- och ungdomsmedicinska mottagningar jämfört med husläkarmottagningarna var att vissa av de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna hade ett stort söktryck redan från driftstart, några av dem hade också väntetider.

WIM-enkät

En årlig webbaserad enkät (WIM-enkät) gick ut vid årsskiftet 2014-15 till de mottagningar som varit igång minst tre månader. Enkäten innehöll frågor som inte går att få svar på genom inrapporterad statistik eller förvaltningens system. Exempel på frågor som ställdes var hur bemanningen såg ut, om ett par nämnda diagnos- och bedömningsinstrument använts, antalet samordnade individuella planer och hur samverkan fungerade. Av svaren framkom dels att mottagningarna kommit olika långt med utvecklingen av sitt arbete, dels att vissa har ett förbättringsarbete kvar att göra, t ex gällande samverkan.

Nuläge och framåt

Ett år med tilläggsuppdraget för barn och unga med psykisk ohälsa är för kort tid för att dra några slutsatser. Sedan den 1 mars 2015 har ytterligare två mottagningar tillkommit, en på Lidingö en i Älvsjö (båda drivs av husläkarmottagningar), och en ansökan var under handläggning (från en barn- och ungdomsmedicinsk mottagning). Det totala antalet mottagningar uppgick i maj 2015 till 33 stycken (8 st på barn- och ungdomsmedicinska mottagningar, och 25 st på husläkarmottagning).

Även framöver behöver insatser göras för att stödja implementeringen av vägledningsdokumenten och ett likvärdigt användande av diagnos- och

bedömningsinstrument. Introduktionsutbildning och nätverksmöten är viktiga i det arbetet. Det är också viktigt att arbeta vidare med gränsdragningsfrågor gentemot t ex barnpsykiatri, skola och barnhälsovård.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen behöver fortsätta följa om det blir någon skillnad på hur barn- och ungdomsmedicinska mottagningar respektive husläkarmottagningarna arbetar. Uppföljningen skulle även behöva utvecklas, exempelvis när det gäller vilka barn som söker sig till mottagningarna (t ex jämfört med BUP), vilket även är något som SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) börjat titta på nationellt. Det vore också önskvärt att kunna mäta om barnet/ungdomen blivit bättre av insatserna. Vilket är ett omfattande arbete, som skulle kräva ett gemensamt utvecklingsarbete tillsammans med professionen.

Bilaga 1: Mottagningar med tilläggsavtal februari 2014-februari 2015

Mottagningar med tilläggsavtal om barn och unga med psykisk ohälsa, 20140201-20150228						
Geografi	Företagsnamn	Mottagning	Besöksadress	Verksamhetschef	kommun/stadsdel	
Norr	Väsby Läkargrupp AB	Väsby Läkargrupp	Kanalvägen 1 A 194 61 Upplands Väsby	Peter Kaiser	Upplands Väsby	
	SLSO	Hagalund Frösunda VC	Hagalundsgatan 1, 169 65 Solna	Fredrik Hanström	Solna	
	To Care HLM Sweden AB	To Care HLM Solna Sundbyberg	Englundavägen 9, 171 41 Solna	Christian Rauer	Solna	
	VåKro AB	Kronans VC	Sturegatan 4, plan 4, 172 31 Sundbyberg	Leena Singholm	Sundbyberg	
	Barnläkarna i Täby Centrum	Barnläkarna i Täby Centrum BUMM	Esplanadet 9, plan 4, 183 34 Täby	Hans Holgert	Täby	
	SLSO	Torsviks Vårdcentral	Herserudsvägen 5 B, 181 34 Lidingö	Louise Eggmann	Lidingö	
	Karolinska Sjukhuset AB	Barn och ungdomsmedicinska mottagningen Sollentuna	Nytorpsvägen 10, 191 24 Sollentuna	Jan Ejderhamn	Sollentuna	
Stockholms stad	Mama Mia AB	To Care City	Sibyllegatan 30, 114 43 Stockholm	Kenneth Ilvall	Östermalm	
	Svenska barnspecialister AB	Barnsjukhuset Martina, Barn och ungdoms- medicinsk mottagning	Valhallavägen 91 F, 114 86 Stockholm	Anneli Degarth	Östermalm	
	Stureplans barn- och ungdomsmedicinska mottagning HB	Stureplans barn- och ungdomsmedicinska mottagning	Riddargatan 1, 114 35 Stockholm	Louise Lundblad	Östermalm	
	Lill-Jans husläkarmottagning AB	Lill-Jans husläkarmottagning	Engelbrektsgratan 18, 114 32 Stockholm	Maria Mc Lean	Östermalm	
	Capio Primärvård AB	Capio vårdcentral Farsta	Munkforsplan 37, 123 47 Farsta	Tuija Peltonen	Farsta	
	SLSO	Tranebergs vårdcentral (drivs i samverkan med Brommaplans vc)	Tranebergsplan 1, 167 44 Bromma och Klädsvägen 12, 168 76 Bromma	Monika Hjortén	Bromma	
	SLSO	Hässelby vårdcentral	Hässelby torg 20, Box 3340, 165 21 Hässelby	Erik Lucht	Hässelby-Vällingby	
	SLSO	Husby Akalla Vårdcentral	Sibeliusgöngen 20 A, 164 77 Kista	Erik Lucht	Rinkeby-Kista	
	SLSO	Liljeholmens vårdcentral	Liljeholmstorget 7, plan 4, 117 94 Stockholm	Henrik Hallberg	Hägersten-Liljeholmen	
	Karolinska Sjukhuset AB	Barn och ungdomsmedicinska mottagningen Liljeholmen	Liljeholmstorget 7, 117 94 Stockholm	Jan Ejderhamn	Hägersten-Liljeholmen	
	Capio Närsjukvård AB	Capio vårdcentral Ringén	Ringvägen 113, 118 60 Stockholm	Kerstin Henriksson	Södermalm	
	Åsö Medical AB	Åsö Vårdcentral	Åsögatan 160, 116 32 Stockholm	Lisa Barnekow	Södermalm	
	Alva Barnklinik AB	Alva barnklinik, Barn och ungdomsmedicinsk mottagning	Söderhallarna 301, 118 72 Stockholm	Anders Nilsson	Södermalm	
	Söder	Praktikertjänst Geriatrik AB	Rudans vårdcentral	Dalarövägen 6, 136 25 Handen	Maria Homberg	Haninge
		SLSO	Vendelsö vårdcentral	Skomakarvägen 20, 136 70 Vendelsö	Margareta Chestersson	Haninge
Stuvsta vårdcentral AB		Stuvsta vårdcentral	Stuvsta Torg 10, 141 40 Huddinge	Pierre Bergensand	Huddinge	
SLSO		Trollbäckens vårdcentral	Kumla allé 5, 135 53 Tyresö	Margareta Chestersson	Tyresö	
SLSO		Hamnen Gustavsbergs vårdcentral	Tyra Lundgrens väg 4 134 40 Gustavsberg	Kersti Ejeby	Värmdö	
Familjeläkarna i Saltsjöbaden AB		Familjeläkarna i Saltsjöbaden	Byvägen 52, Saltsjöbaden	Maria Amér	Nacka	
SLSO		Fisksätra Vårdcentral	Fisksätra Torg, 133 04 Saltsjöbaden	Åsa Kullvik	Nacka	
SLSO		Boo vårdcentral	Edövägen 2, 132 30 Saltsjö Boo	Lena Pomerlau	Nacka	
Sachsska Barnsjukhuset		Nacka BUMM	Nacka Närsjukhus, Lasarettvägen 4, 131 83 Nacka	Eva Berggren- Broström	Nacka	
Södertälje Sjukhus AB		Barnmottagningen Södertälje	Rosenborgsgatan 6- 10, 152 86 Södertälje	Sven Klaesson	Södertälje	
SLSO	Tullinge vårdcentral	Kvällsvägen 5, 146 31 Tullinge	Helena Josefsson	Botkyrka		